

15. Beleidsregel grondwateronttrekkingen

Kader

Keur

Het waterschap is als operationeel beheerder bevoegd om voor de vergunningverlening of meldingen eigen regels op te stellen in de keur. De Waterverordening en ons Waterbeheerplan vormen daarbij het kader.

Op grond van artikel 3.10, eerste lid van de keur is het verboden zonder vergunning van het college grondwater te onttrekken of in de bodem te infiltreren indien de hoeveelheid te onttrekken of te infiltreren grondwater meer bedraagt dan 10 m³ per uur.

In artikel 3.10, vierde lid van de keur zijn voor specifieke activiteiten en hoeveelheden uitzonderingen op de vergunningplicht opgenomen.

Beleidskader: grondwaterplan provincie Utrecht

De rol van bevoegd gezag voor grondwateronttrekkingen is voor ons nieuw. Afgesproken is dat wij in aanvang geen beleidswijzigingen doorvoeren ten opzichte van het beleid van de provincie Utrecht. Dit beleid is vastgelegd in het Grondwaterplan 2008 t/m 2013 van de provincie Utrecht. Dit Grondwaterplan bestaat uit twee delen: deel I, Beleidslijnen en deel II Operationeel beleid en toelichting. Deel I geeft het strategische beleid en de kaders voor ons beleid, deel II geeft het operationele beleid en dus het beleid dat de basis vormt voor deze beleidsregel. Hieronder is een beknopte samenvatting gegeven van het door ons overgenomen operationele beleid. Een onderbouwing van dit beleid is te vinden in deel II van het Grondwaterplan 2008 t/m 2013.

Begripsbepalingen

Grondwater: water dat vrij onder het aardoppervlak voorkomt met de daarin aanwezige stoffen;

Onttrekken van grondwater: onttrekken van grondwater door middel van een onttrekkingsinrichting;

Infiltreren van water: in de bodem brengen van water, ter aanvulling van het grondwater, in samenhang met het onttrekken van grondwater;

Retourbemaling: in de bodem terugbrengen van onttrokken water in hetzelfde watervoerende pakket als waar het uit onttrokken is.

Toepassingsgebied

Deze beleidsregel is van toepassing in het deel van ons beheersgebied dat in de provincie Utrecht ligt, met uitzondering van alle waterkeringen en beschermingszones als gedefinieerd in artikel 1.1 van de keur.

Voor het deel van ons beheersgebied dat in de provincie Zuid Holland ligt, zullen we per geval bekijken of deze beleidsregel kan worden toegepast. Als de beleidsregel niet afwijkt van het strategisch beleid in het Provinciaal Waterplan Zuid-Holland 2010-2015 passen we deze toe.

Raakvlakken met ander beleid

Waar grondwater wordt onttrokken, wordt grondwater afgevoerd. Dit kan door middel van retourbemaling in de bodem, lozing in de bodem, lozing als bronneringswater op oppervlaktewater of riool. Lozingen op het riool en in de bodem komen hier niet aan de orde omdat wij hiervoor geen bevoegd gezag zijn. Bij lozing op het oppervlaktewater geldt een vergunningplicht volgens de Waterwet, tenzij voldaan wordt aan de regels van het Besluit Algemene regels inrichtingen milieubeheer (voor Wet milieubeheer-inrichtingen) of het Besluit bronbemalingen en openbemalingen (hdsr 2005) of het toekomstige Besluit Lozen buiten inrichtingen. Dit voor wat de kwalitatieve aspecten betreft. Ook deze regelingen kennen de mogelijkheden om de doelmatigheid van de activiteit te toetsen en te waarborgen.

Doel van het beleid

Bij grondwateronttrekkingen is het vergunningbeleid afgestemd op het doel waarvoor het grondwater wordt onttrokken en de mogelijke schade die kan voortkomen uit een dergelijke grondwateronttrekking. Hierbij is een onderverdeling in grondwateronttrekkingen naar hoog-, middel- en laagwaardig gebruik van het water gemaakt. Onder het kopje 'Specifieke toetsingscriteria' worden deze categorieën nader benoemd.

Belangen

Bij vergunningverlening vindt een afweging van belangen plaats; de negatieve gevolgen van de onttrekkingen worden zoveel mogelijk beperkt. De volgende belangen zijn onder andere bij het grondwater betrokken (en kunnen dus ook geschaad worden door onttrekking van grondwater):

1. Natuur: verdroging;
2. Landbouw: droogteschade, vernattingsschade;
3. Bebouwing en infrastructuur, beide zowel ondergronds als bovengronds: schade door ongelijkmatige zettingen, droogvallen van houten paalkoppen, grondwateroverlast;
4. Grondwateronttrekkingen voor drinkwatervoorziening en voor andere doelen;
5. Groenvoorziening (waaronder monumentale bomen): droogteschade, vernattingsschade;
6. Oppervlaktewater: beïnvloeding van peil of waterkwaliteit;
7. Archeologische, aardkundige en cultuurhistorische waarden.

Of een bepaald effect op het grondwatersysteem aanvaardbaar is, hangt onder andere af van de status die het belang heeft op basis van beleidsplannen en wet- en regelgeving.

In ons werkgebied zijn bijzondere gebieden onderscheiden, waar ten aanzien van het grondwater een extra beschermingsniveau wordt ingesteld. Het gaat om gebieden die vanwege hun bodemopbouw of hydrologische situatie kwetsbaar zijn, die vanwege hun functie kwetsbaar zijn, of die anderszins zijn aangewezen als bijzonder gebied (bijvoorbeeld door de Kader richtlijn water). Het betreft gebieden waar grondwater wordt onttrokken voor menselijke consumptie en gebieden met (potentiële) natuurwaarden. Bij vergunningverlening dienen de belangen van deze gebieden expliciet te worden meegewogen. Zie voor nadere toetsingscriteria, hoofdstuk 7 van het Grondwaterplan 2008 t/m 2013, deel II.

Verwijzing naar een aanwezige algemene regel die ook van toepassing is voor dit thema

Voor sleufbemalingen en voor het lozen van bronneringswater op oppervlaktewaterlichamen zijn algemene regels gesteld. Voor de overige activiteiten zijn geen algemene regels van toepassing. Voor drainage wordt verwezen naar de Beleidsregel 14: lozen van drainagewater en subinfiltratie in de aangewezen gebieden.

Algemene toetsingscriteria

Grondwateronttrekkingen dienen zo doelmatig en duurzaam mogelijk en met de laagst mogelijke hoeveelheid te onttrekken grondwater te worden uitgevoerd. Algemene criteria voor het onttrekken van grondwater zijn:

- a.
De gemiddelde jaarlijkse onttrekking mag op lange termijn de beschikbare grondwatervoorraad niet nadelig beïnvloeden (KRW-doelstelling);
- b.
Andere bij het grondwater betrokken belangen mogen niet onevenredig geschaad worden;
- c.
De totale maatschappelijke kosten die als gevolg van de winning ontstaan moeten worden meegewogen;
- d.
De kwaliteit van het grondwater mag niet negatief beïnvloed worden;
- e.
Grondwater van goede kwaliteit mag alleen verbruikt worden voor hoog- of middelwaardige doeleinden;
- f.
In geval grondwater van goede kwaliteit gebruikt wordt voor laag- of middelwaardige doeleinden, wordt dit zoveel mogelijk teruggebracht in de bodem;
- g.
Waar mogelijk moeten waterbesparende maatregelen genomen worden;
- h.
Bij de beoordeling van effecten van onttrekkingen moet rekening gehouden worden met het GGOR (Gewenste Grond- en Oppervlaktewater Regime);
- i.
Daar waar de effecten van onttrekkingen de grens van het eigen beheersgebied overschrijden, moeten de naburige grondwaterbeheerders (provincie en waterschappen) bij de belangenafweging worden betrokken.

Specifieketoetsingscriteria

Criteria kunnen ook afhankelijk zijn van het doel waarvoor de onttrekking wordt uitgevoerd. Hierbij worden de volgende gebruiksdoelen onderscheiden met hun bijbehorende toetsingscriteria. Voor de onttrekkingen waar wij niet het bevoegd gezag voor zijn, worden hier geen beleidsregels gegeven.

- a.
Openbare drinkwatervoorziening (hoogwaardig gebruik; de provincie is bevoegd gezag).
- b.
Bedrijfsmatige consumptieve onttrekkingen (middelwaardig gebruik) .
Bij vergunningverlening wordt rekening gehouden met beschermingsaspecten van deze winningen.
- c.
Bedrijfsmatige onttrekkingen - niet consumptief (laagwaardig gebruik).
Laagwaardige toepassing van grondwater beperken wij zoveel mogelijk. Dit betekent dat we zeer terughoudend zijn in het verlenen van nieuwe vergunningen en waar mogelijk streven naar het verder verminderen van de bestaande onttrekkingen. In veel gevallen zijn er goede alternatieven voor het gebruik van grondwater beschikbaar, bijvoorbeeld het gebruik van oppervlaktewater of drinkwater. Bij de beoordeling van vergunningaanvragen en bij de herziening van vergunningen, wegen wij de inzet van grondwater af tegen de beschikbare alternatieven. De aanvaardbaarheid van alternatieven wordt bepaald door factoren als kosten voor de vergunningaanvrager, maatschappelijke kosten, milieubelasting, volksgezondheid en andere bij het grondwater betrokken belangen. Waterbesparing is een andere mogelijkheid om de onttrekking van grondwater te beperken. Bij vergunningaanvragen en herziening van vergunningen schenken wij aandacht aan zuinig en efficiënt watergebruik en de toepassing van waterbesparende technieken. Zonodig gebeurt dit op het niveau van deelstromen binnen de bedrijven.
- d.
Winning van koude en/of warmte uit grondwater (middelwaardig gebruik; de provincie is bevoegd gezag).
- e.

Tijdelijke onttrekkingen voor bouwwerken en infrastructuur (laagwaardig gebruik).

Versnelde consolidatie van zettinggevoelige lagen valt niet onder vergunningplicht op basis van de Waterwet. Wij treden hier dus niet regulerend op.

Bij *bron- en sleufbemalingen* moet gestreefd worden naar een zo gering mogelijke hoeveelheid te onttrekken grondwater en naar beperking van effecten. Dat betekent het zo doelmatig en efficiënt mogelijk inrichten van de onttrekking en in bepaalde gevallen het retourneren van het onttrokken water in hetzelfde watervoerende pakket als waaruit het is onttrokken. Bij retourbemalingen moet worden aangetoond dat geen wateroverlast optreedt en dat geen verslechtering van de kwaliteit van het ontvangende grondwater optreedt. Als nadelige gevolgen van de onttrekking zijn te verwachten, moeten compenserende maatregelen worden getroffen. Indien mogelijk heeft retourbemaling de voorkeur, maar ook andere oplossingen zijn mogelijk (damwanden, onderwaterbeton, watergiften bij verdroging). Verspreiding van aanwezige grondwaterverontreinigingen moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Regeneratie van de putten (opheffen van putverstoppingen) mag niet leiden tot schade of permanente aantasting van de grondwaterkwaliteit.

f.

Permanente onttrekkingen voor bouwwerken en infrastructuur (laagwaardig gebruik).

Wij beschouwen permanente onttrekkingen voor bouwwerken en infrastructuur (polderprincipe) als ongewenst en niet duurzaam. Er zijn bovendien voldoende alternatieven beschikbaar. Voor het onttrekken voor dit doel worden geen vergunningen verleend, ook niet voor een onttrekking die in eerste instantie met een melding leek te kunnen volstaan, maar waarbij in de praktijk blijkt dat een groter debiet noodzakelijk is.

g.

Onttrekkingen in het kader van grondwateroverlast (laagwaardig gebruik).

Bij nieuwbouw is er een goed alternatief beschikbaar om (semi-)permanente verticale drainage te voorkomen. Wij zullen hiervoor geen vergunningen verlenen.

Bij grondwateroverlast in bestaande gebieden zijn de mogelijkheden beperkter. In uitzonderlijke situaties kan, omwille van het beperken van maatschappelijke kosten, vergunning worden verleend.

h.

Grond- en grondwatersanering (laagwaardig gebruik).

Er wordt onderscheid gemaakt in onttrekkingen voor:

- *Het ontgraven van verontreinigde grond*. Dit zijn tijdelijke bemalingen om het afgraven in de droge te kunnen uitvoeren. Deze bemalingen worden gelijk gesteld aan de bovenstaande 'Tijdelijke onttrekkingen voor bouwwerken en infrastructuur'.

- *Het saneren van verontreinigd grondwater*. Dit zijn veelal tijdelijke onttrekkingen. De te onttrekken hoeveelheid grondwater moet zoveel mogelijk worden beperkt, bijvoorbeeld door het inzetten van alternatieve technieken. Indien grondwater wordt onttrokken, dient dit water zoveel mogelijk in het zelfde watervoerende pakket als waar het uit is onttrokken te worden geretourneerd. In verband hiermee is een gedegen onderzoek naar bodemopbouw, hydrologische situatie en verspreidingsomvang van de verontreiniging noodzakelijk.

- *(semi) permanente onttrekkingen als beheersmaatregel* om verspreiding van het verontreinigde grondwater te voorkomen (de zogenaamde IBC-saneringen). Deze onttrekkingen zijn vanuit het grondwaterbeheer minder gewenst omdat er permanent grondwater onttrokken wordt. Daar waar mogelijk dienen alternatieven te worden ingezet.

Indien die er niet zijn dient het beheerssysteem zo te worden ontworpen dat zo weinig mogelijk grondwater wordt afgevoerd.

i.

Onttrekkingen t.b.v. waterpartijen of natuur (respectievelijk laag- en middelwaardig gebruik). Nieuwe vergunningen worden niet verleend.

j.

onttrekkingen t.b.v. beregening, bevoeiing en veedrenking (laagwaardig gebruik)

Daar waar alternatieven zijn, verlenen wij geen vergunning voor het onttrekken van grondwater.

k.

Artesische bronnen (laagwaardig gebruik)

Volgens de informatie van de provincie Utrecht zijn er geen artesische bronnen in ons beheersgebied.

Van de bronnen die er zijn verwachten wij dat huidige en nieuwe artesische bronnen bij ons worden gemeld, dat de onttrekking met deze bronnen zoveel mogelijk wordt verminderd door het plaatsen van afsluiters en dat ongebruikte bronnen vakkundig worden afgesloten.

l.

overige onttrekkingen (noodvoorziening, schoonspoelen stallen en machines, doorstroming drukriolen)

Met uitzondering van de onttrekking voor noodvoorziening beschouwen wij deze toepassingen van grondwater als laagwaardig gebruik. Daar waar alternatieven voor handen zijn, worden in principe geen vergunningen voor het onttrekken van grondwater verleend. Onttrekkingen voor noodvoorzieningen zijn volgens onze Keur niet vergunningplichtig.